GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"א, 2021
מספר השאלון: 34281
שם התלמיד/ה: _____

אזרחות

שאלון 34281

הוראות לנבחן

הוראות לנבחן
א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון – (1×14) – 14 נקודות
פרק שני – (3×9) + (1×13) – 40 נקודות
פרק שלישי – (2×12) – 24 נקודות
פרק רביעי – (2×11) – 22 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
בהצלחה!

הנחיה מיוחדת למועד זה (על פי המחוון הרשמי): בפרק הראשון – "התלמיד נדרש לענות על 2 סעיפים. כל סעיף 7 נקודות"; בפרק השני, בשאלות הידע 3–7 – "תלמידים נדרשו לענות על 2 שאלות".

בהצלחה!

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

השאלות

פרק ראשון (14 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1–2.

1. זיהום במפרץ חיפה

(14 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 1)

א. ציין והצג את הזכות של תושבי מפרץ חיפה שנפגעת לטענתם.

הסבר כיצד זכות זו נפגעת על פי הקטע.

(7 נקודות)

ב. ציין והצג את סוג האחריות (אחריות משותפת או אחריות מיניסטריאלית) שבא לידי ביטוי בדיון שנערך בוועדת הכנסת.

הסבר כיצד סוג אחריות זה בא לידי ביטוי בקטע.

(7 נקודות)

2. הגישה לנחל "האסי"

(14 נקודות)

(ראו בנספח: שאלה 2)

א. ציין והצג את הזכות של המבקרים שנפגעת לטענתם.

הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

(7 נקודות)

ב. ציין והצג את העיקרון הדמוקרטי שבא לידי ביטוי בהודעה שפרסמו ראשי היישובים והנהלת הקיבוץ.

הסבר כיצד עיקרון זה בא לידי ביטוי בקטע.

(7 נקודות)

פרק שני (40 נקודות) – שאלות 3–7

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות:

על שלוש מן השאלות 3–7 (לכל שאלה – 9 נקודות)

ועל אחת מן השאלות 8–12 (13 נקודות).

ענה על שלוש מן השאלות 3–7 (בכל תשובה כתוב לפחות שניים–שלושה משפטים).

3. ההצדקות להקמת המדינה בהכרזת העצמאות

(9 נקודות)

הצג על פי הכרזת העצמאות את שתי ההצדקות להקמת מדינת ישראל: הצדקה היסטורית, והצדקה בין־לאומית (משפטית).

(9 נקודות)

4. שיטת הבחירות בישראל – יחסית ורשימתית

(9 נקודות)

הצג את שני המאפיינים של שיטת הבחירות בישראל.

– יחסית

– רשימתית

5. הסדר הסטטוס קוו

(9 נקודות)

הצג את המושג: הסדר הסטטוס־קוו.

(9 נקודות)

6. מעצר מנהלי / חקיקת חירום

(9 נקודות)

הצג אחת מן הדרכים האלה, שהמדינה נוקטת כדי להגן על הביטחון והדמוקרטיה:

– מעצר מנהלי

או:

– חקיקת חירום

(9 נקודות)

7. עבריינות פלילית רגילה ועבריינות שלטונית אישית

(9 נקודות)

הצג נקודת דמיון אחת והבדל אחד בין עבריינות פלילית רגילה לבין עבריינות שלטונית אישית.

(9 נקודות)

פרק שני (40 נקודות) – שאלות 8–12

ענה על אחת מן השאלות 8–12, על פי אחד מן האשכולות שלמדת.

---

8. אשכול העולם היהודי

(13 נקודות)

אשכול: העולם היהודי

– הצג את המחלוקת בחברה בנוגע לשילוב חקיקה דתית בחוקי המדינה.

– הצג את הזכות לחירות.

– הסבר כיצד הזכות לחירות באה לידי ביטוי במחלוקת שהצגת.

9. אשכול תקשורת ופוליטיקה בישראל

(13 נקודות)

אשכול: תקשורת ופוליטיקה בישראל

- הצג את המושג תרבות פוליטית דמוקרטית.
- הצג את המושג חופש המידע.
- הסבר כיצד חופש המידע תורם לחיזוקה של התרבות הפוליטית הדמוקרטית.

10. אשכול בחירות ומפלגות

(13 נקודות)

אשכול: בחירות ומפלגות

- הצג את שיטת הממשל הנשיאותי.
- הצג את עקרון הפרדת הרשויות.
- הסבר כיצד עקרון הפרדת הרשויות מתממש בממשל הנשיאותי.

11. אשכול רשויות מקומיות

(13 נקודות)

אשכול: רשויות מקומיות

- הצג תפקיד אחד של ראש הרשות המקומית ותפקיד אחד של מועצת הרשות המקומית.
- הצג את עקרון הגבלת השלטון.
- הסבר כיצד עקרון הגבלת השלטון מתממש באחד מתפקידי מועצת הרשות המקומית.

12. אשכול מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

(13 נקודות)

אשכול: מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

- הצג את שני התפקידים של היועץ המשפטי לממשלה.
- הצג את עקרון הגבלת השלטון.
- הסבר כיצד עקרון הגבלת השלטון מתממש באמצעות אחד מתפקידיו של היועץ המשפטי לממשלה.

פרק שלישי (24 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 13–15.
ענה על שתיים מן השאלות 13–15 (לכל שאלה – 12 נקודות).
שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) ענה על פי מה שלמדת, ולא על פי הקטע.
בחלק השני של השאלה ענה על פי הקטע.

---

13. הגישה הסוציאל־דמוקרטית

(12 נקודות)
(ראו בנספח: עוד נראה אם הממשלה שאין לה אח ורע בהיסטוריה תתפקד כהלכה)

הצג את הגישה הכלכלית־חברתית הסוציאל־דמוקרטית.

הסבר כיצד גישה כלכלית־חברתית זו באה לידי ביטוי בקטע.

(12 נקודות)

14. מדינת לאום יהודית אתנית־תרבותית דמוקרטית

(12 נקודות)
(ראו בנספח: עוד נראה אם הממשלה שאין לה אח ורע בהיסטוריה תתפקד כהלכה)

הצג את העמדה ("החלום") מדינת לאום יהודית אתנית־תרבותית דמוקרטית.

הסבר כיצד עמדה זו באה לידי ביטוי בקטע.

(12 נקודות)

15. תפקידי הכנסת

(12 נקודות)
(ראו בנספח: עוד נראה אם הממשלה שאין לה אח ורע בהיסטוריה תתפקד כהלכה)

הצג שני תפקידים של הכנסת.

הסבר כיצד אחד מתפקידי הכנסת בא לידי ביטוי בקטע.

(12 נקודות)

פרק רביעי (22 נקודות) – שאלות 16–18

בפרק זה עליך לענות על שתי שאלות: על אחת מן השאלות 16–18, ועל אחת מן השאלות 19–20 (לכל שאלה – 11 נקודות).

ענה על אחת מן השאלות 16–18.

---

16. סיוע לקהילה היהודית באיחוד האמירויות

(11 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 16)

- ציין והצג את חוק היסוד שעליו מתבססת הפנייה לאנשי הקהילה היהודית.

  הסבר כיצד חוק יסוד זה בא לידי ביטוי בקטע.

  (11 נקודות)

17. קידום נשים לתפקידים בכירים באקדמיה

(11 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 17)

– ציין והצג את המדיניות (הבחנה או העדפה מתקנת) שעליה מתבססת החלטת המועצה להשכלה גבוהה.
הסבר כיצד מדיניות זו באה לידי ביטוי בקטע.
(11 נקודות)

18. מרכז עולמי למורשת הדרוזים
(11 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 18)

– ציין והצג את סוג הזכויות שמתממש באמצעות הקמת מרכז עולמי למורשת הדרוזים בישראל.
הסבר כיצד סוג זכויות זה בא לידי ביטוי בקטע.
(11 נקודות)

פרק רביעי (22 נקודות) – שאלות 19–20

ענה על אחת מן השאלות 19–20.

---

19. הפגנות המוניות בזמן מגפת הקורונה
(11 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 19)

הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

20. בחירת נשיא בית המשפט העליון בידי הכנסת
(11 נקודות)
(ראו בנספח: שאלה 20)

הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

נספח – הקטעים

שאלה 1

במפרץ חיפה יש מפעלי תעשייה רבים הגורמים לזיהום של האוויר והמים. תושבים המתגוררים באזור מתלוננים כבר זמן רב על מפגעי ריח בלתי נסבלים ועל זיהום המים. לדבריהם, כל אלה גורמים לתחלואה רבה. כמו כן התושבים מזהירים כי בכמה מן המפעלים יש מכלי דלק ענקיים שעלולים להתפוצץ במקרה של תקלה, ובכך לסכן את תושבי האזור.

בעקבות תלונות אלה, נערך דיון באחת מוועדות הכנסת. לדיון הוזמנה השרה העומדת בראש המשרד להגנת הסביבה, שמופקד בין השאר על פיקוח ואכיפה בתחום איכות האוויר ובתחום החומרים המסוכנים.

השרה נתבקשה להסביר כיצד מתכוונים במשרדה לפתור את הבעיה. השרה השיבה כי היא מוטרדת מכמויות החומרים המסוכנים באזור המפרץ, וכדי למנוע אסון העלול להתרחש היא תפעל לגיבוש תוכנית לפינוי המפעלים ממפרץ חיפה. היא מקווה כי בתוך עשר שנים ייסגרו המפעלים במקום זה.

שאלה 2

"האסי" הוא כינוי לקטע של נחל עמל הזורם סמוך לבתי מגורים באחד הקיבוצים בצפון הארץ. בעת האחרונה התעוררה מחלוקת ציבורית בנוגע לגישה של מבקרים לקטע הנחל.

שומרים מטעם הנהלת הקיבוץ עמדו בשער ומנעו ממבקרים ומתושבים של יישובים סמוכים להיכנס לקיבוץ כדי להגיע לקטע הנחל. הדבר עורר את כעסם של המבקרים. הם טענו כי השומרים שמונעים מהם את הגישה לנחל פוגעים באחת מזכויות היסוד שלהם.

כדי לפתור מחלוקת זו, יזמו ראשי היישובים באזור פגישה עם הנהלת הקיבוץ. בעקבות הפגישה הם פרסמו הודעה שבה נאמר כי הצדדים החליטו לפעול בשיתוף מלא מתוך רצון לשמור על חיים בשכנות טובה וכי מעתה הקיבוץ יקצה למבקרים אזור מסוים, מרוחק מבתי המגורים. פתרון זה יאפשר למבקרים לבלות בנחל בלי להפריע לתושבי הקיבוץ.

עוד נראה אם הממשלה שאין לה אח ורע בהיסטוריה תתפקד כהלכה

אחרי שלוש מערכות בחירות ללא הכרעה, הושבעה במאמץ רב ממשלה ובה שני ראשי ממשלה: אחד מכהן והאחר חליפי.
מרגע שהורכבה הממשלה חבריה נדרשו לגשת מייד למלאכת הכנת תקציב ולקבוע תוכנית עבודה להתמודדות עם המשבר הכלכלי, הבריאותי והחינוכי. כמו כן היה עליהם להתמודד עם האתגר של איחוי החברה, שכן זוהי תקופה של עימות ומחלוקת ושל האשמות הדדיות בין חלקים שונים בחברה.
נוסף לעיסוק של הממשלה בענייני הכלכלה, הבריאות, החינוך והחברה בטווח הקצר, עליה לעסוק בהם גם בטווח הארוך למען עתידה של מדינת ישראל.
העניין העיקרי שבהם הוא הדרך הראויה להתמודד עם המצב הכלכלי בתקופה הנוכחית. מגפת הקורונה הביאה לא רק למשבר בתחום הבריאות אלא גם לסגירת עסקים ולפיטורי עובדים רבים. על הממשלה לנקוט צעדים לפתרון בעיות אלה.
אני סבור כי על המדינה להעדיף ייצור מקומי על פני ייבוא של תוצרת חוץ, להגן על העובדים השכירים ולספק תמיכה כלכלית ראויה לעצמאים. כמו כן על המדינה להגדיל את היקף השירותים שהיא מעניקה לתושבים ולצמצם את היקף השירותים שהיא מעבירה לידי גופים פרטיים ועמותות.
עניין חשוב נוסף הוא אופייה הלאומי של מדינת ישראל. ישראל היא מדינה יהודית והיא מבוססת על הערכים והמסורת של העם היהודי, אך בצד היותה יהודית היא גם מחויבת לזכויותיהם של כל האזרחים החיים בה. לדעתי, יש לחזק את המחויבות הזאת ולשתף את האזרחים הערבים שותפות מלאה בכלכלה ובפוליטיקה.
סוגיה אחרת נוגעת לשיטת הממשל בישראל. מערכות הבחירות האחרונות הסתיימו ללא הכרעה והן משקפות את הבעייתיות בשיטה זו, שלא תמיד מאפשרת הקמת ממשלה יציבה. לכן יש לבחון מחדש את שיטת הממשל: הגיעה העת להנהיג רפורמה באופן בחירת הנציגים לכנסת, למשל שרוב חברי הכנסת ייבחרו על פי השיטה הארצית הקיימת כיום, ושאר חברי הכנסת ייבחרו על פי אזורים. באופן זה, בכל אזור במדינה יהיו חברי כנסת שיפעלו למען בוחריהם ויבטאו את האינטרסים והרצונות שלהם, וכך יתחזק הקשר בין הציבור לבין נבחריו, וחשוב מכול: שיטת ממשל זו תבטיח חידוש אמון הציבור ויציבות במערכת הפוליטית.

(מעובד על פי שמעון שטרית, "עוד נראה אם הממשלה שאין לה אח ורע בהיסטוריה תתפקד כהלכה", 3/6/2020, מעריב;
ועל פי שמעון שטרית, "שובר שוויון: שיטות הבחירה שיחזקו את היציבות השלטונית בישראל", 6/7/2020, מעריב)

שאלה 16

בעקבות ההסכם בין ישראל לאיחוד האמירויות הערביות, השרה העומדת בראש משרד התפוצות פנתה לאנשי הקהילה היהודית שם, ואמרה להם כי מדינת ישראל מעוניינת לסייע להם בתחום החינוך היהודי.
הסיוע בתחום זה הוא חלק מתוכנית ייחודית שיזם משרד התפוצות. תוכנית זו תתרום לחיזוק הקשר בין מדינת ישראל ליהודים ברחבי העולם ולביסוס ייחודה של ישראל בהיותה מדינה יהודית.

שאלה 17

כבר זמן רב שיעור הנשים בתפקידים בכירים במוסדות האקדמיים (למשל אוניברסיטאות ומכללות) נמוך מן השיעור שלהן באוכלוסייה. כדי לעודד מוסדות אלה לקדם נשים לתפקידים בכירים, החליטה המועצה להשכלה גבוהה להעניק בכל שנה תגמול כספי לכל מוסד אקדמי שיגדיל את מספר הנשים בתפקידים בכירים. תוכנית זו היא לחמש שנים.

שאלה 18

בעת האחרונה הוחלט על הקמת מרכז עולמי למורשת הדרוזים. המרכז יוקם בישראל ויתוקצב מתקציב המדינה. במרכז זה יפעלו ספרייה ומוזאון ויוצגו בהם אוספים ופריטים היסטוריים, וכן תיערך בו פעילות להעמקת הידע על העדה הדרוזית ומורשתה.

שאלה 19

בכל מוצאי שבת, במשך שבועות רבים, נערכו הפגנות המוניות במקומות שונים ברחבי הארץ, ובהם בשכונות מגורים ובקרבת בית ראש הממשלה. אלפי מפגינים ביקשו למחות על המצב במדינה ועל התנהלות הממשלה בכלל, ובתקופת מגפת הקורונה בפרט. למרות מגפת הקורונה מספר המשתתפים בהפגנות אלה לא הוגבל, ואילו בכל התקהלות אחרת מספר האנשים כן הוגבל.
הפגנות אלה עוררו מחלוקת בקרב ציבור האזרחים במדינה:
יש מי שתמך בקיום הפגנות המוניות ללא הגבלה גם בזמן מגפת הקורונה, ויש מי שהתנגד לכך.

שאלה 20

נשיא בית המשפט העליון הוא השופט העומד בראש בית המשפט העליון. לתפקיד זה ממונה השופט הוותיק ביותר מבין שופטי בית המשפט העליון באותה עת.
בעת האחרונה הועלתה הצעה כי נשיא בית המשפט העליון ייבחר בידי הכנסת, ולא כפי שממונה כיום.
יש התומכים בהצעה זו ויש המתנגדים לה.

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics